

Zásady navrhování a zatížení podle Eurokódu

Prof. Ing. Milan Holický, DrSc.

Klokneruv ústav CVUT, Šolínova 7, 166 08 Praha 6

Tel.: 224 353 842, Fax: 224 355 232

E-mail: holicky@klok.cvut.cz

www.cvut.cz -- soucasti, KU, Odd. spolehlivosti

Zásady - návrhové situace

Nejistoty - spolehlivost

Klasifikace zatížení

Kombinace zatížení

Príklady a závěry

Zásady EN 1990 - návrhové situace a životnost

• Návrhové situace

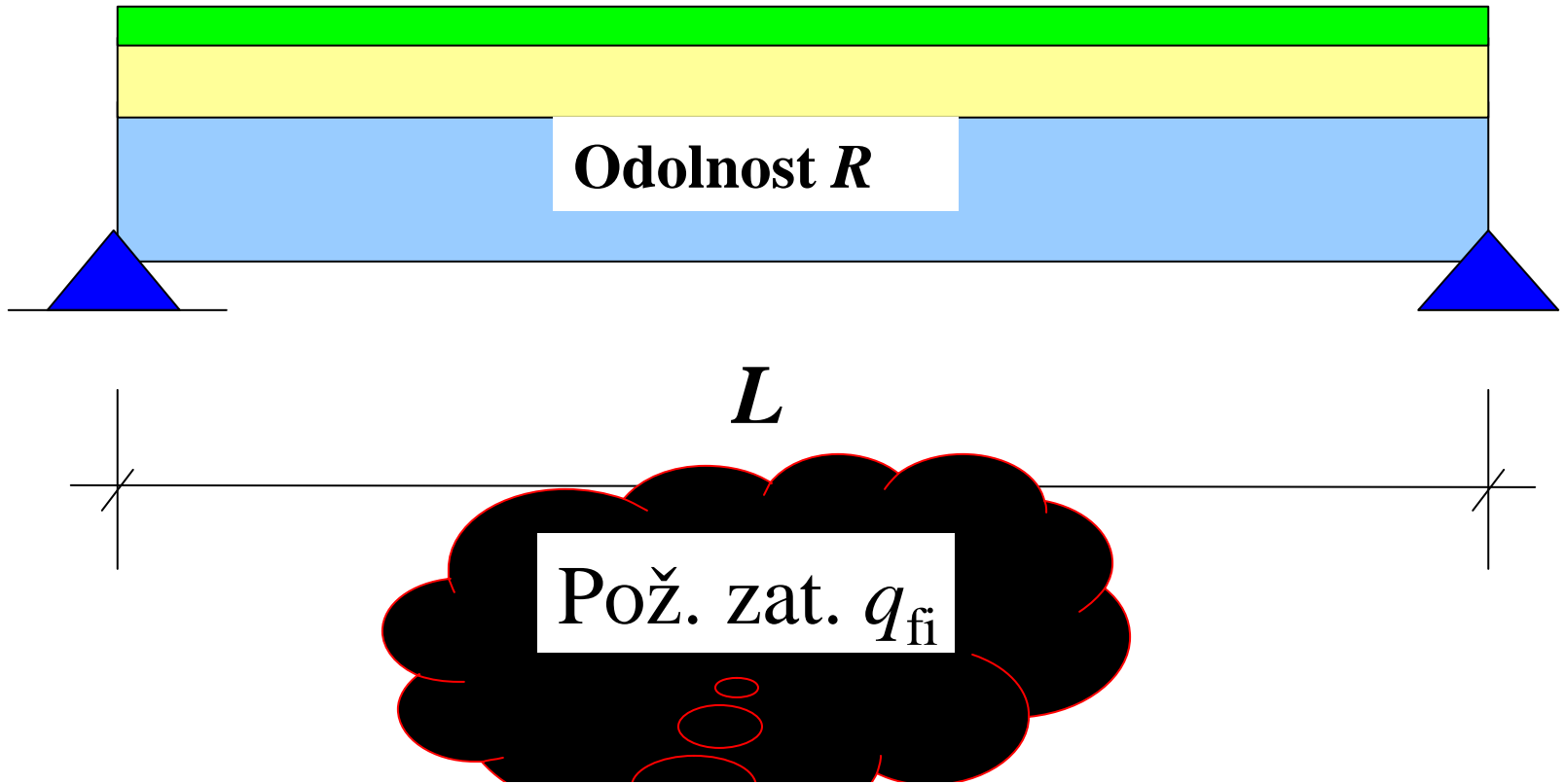
- Trvalá - normální provoz
- Docasná - výstavba, prestavba
- Mimorádná - požár, výbuch, náraz
- Seizmická - zemetresení

• Návrhová doba životnosti

– Vymenitelné součásti	1 až 5 let
– Docasná konstrukce	25 let
– Budovy	50 let
– Mosty, památníky	100 let

Mimorádná návrhová situace pri požáru

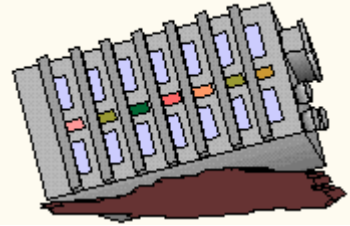
$G + Q$

$$t_d > t_{d,regu}, E_d < R_d, Q_d > Q_{cr,d} \mid \text{požár}$$

Mezní stavy

• **Mezní stavy** - stavy při jejichž překročení ztrácí konstrukce schopnost plnit funkční požadavky

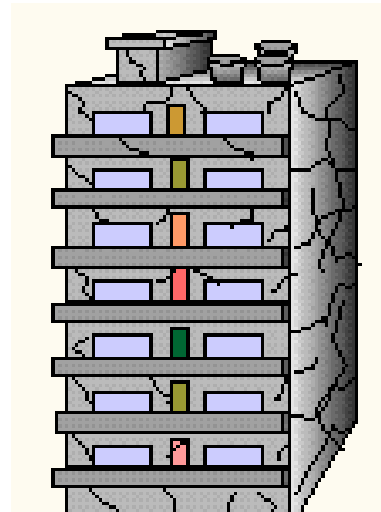
• **Mezní stavy únosnosti**

- ztráta rovnováhy konstrukce jako tuhého tělesa
- porušení, zřícení, ztráta stability
- porušení únavou

• **Mezní stavy použitelnosti**

- provozuschopnost částí konstrukce
- pohodlí uživateli, kmitání
- vzhled, pruhyby, trhliny

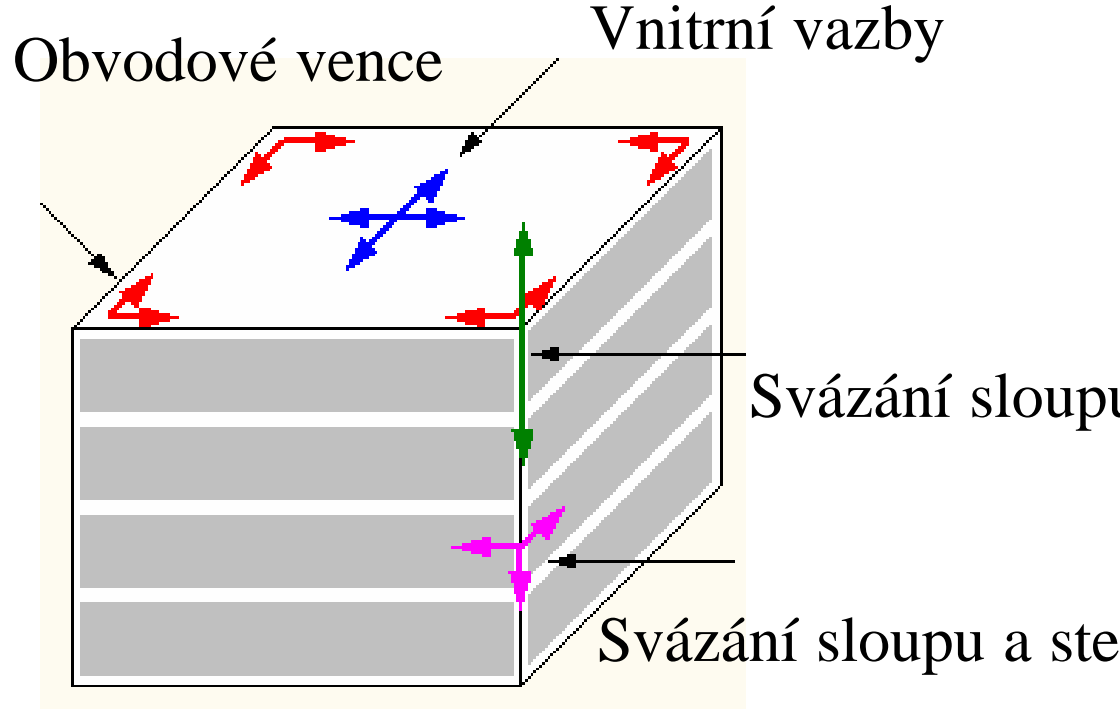
Celistvost - robustnost

Konstrukce má být navržena a provedena tak, aby se neporušila způsobem neprimereným příčině (požár, výbuch, náraz, lidské chyby).

Ronan point 1960 –
výbuch v 20 podlaží

Opatření – vytvoření vazeb mezi prvky

Nejistoty ve stavebnictví

•Nejistoty

- Náhodnosti - přirozená proměnlivost
- Statistické nejistoty - nedostatek dat
- Modelové nejistoty
- Neurčitosti - nepřesnosti definic
- Hrubé chyby - lidský činitel
- Neznalosti - nové materiály a podmínky

•Nástroje

- teorie pravděpodobnosti a fuzzy množin
- matematická statistika

Některé nejistoty je obtížné kvantifikovat

Puvod a príčiny poruch

Návrh	Provádění.	Provoz	Ostatní
20 %	50 %	15 %	15 %
Lidské chyby		Zatížení	
80 %		20 %	

Lidské chyby lze omezit kontrolou jakosti

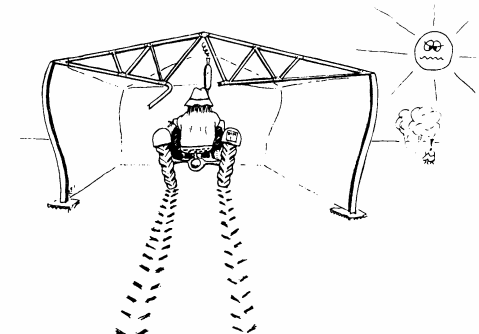
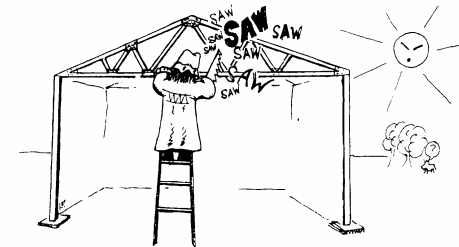
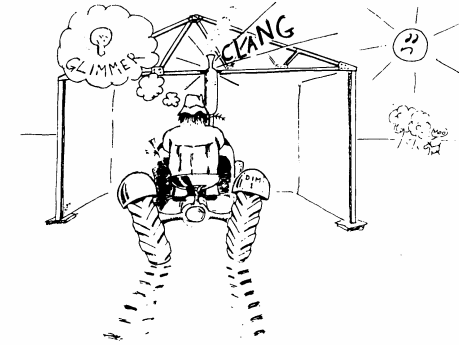
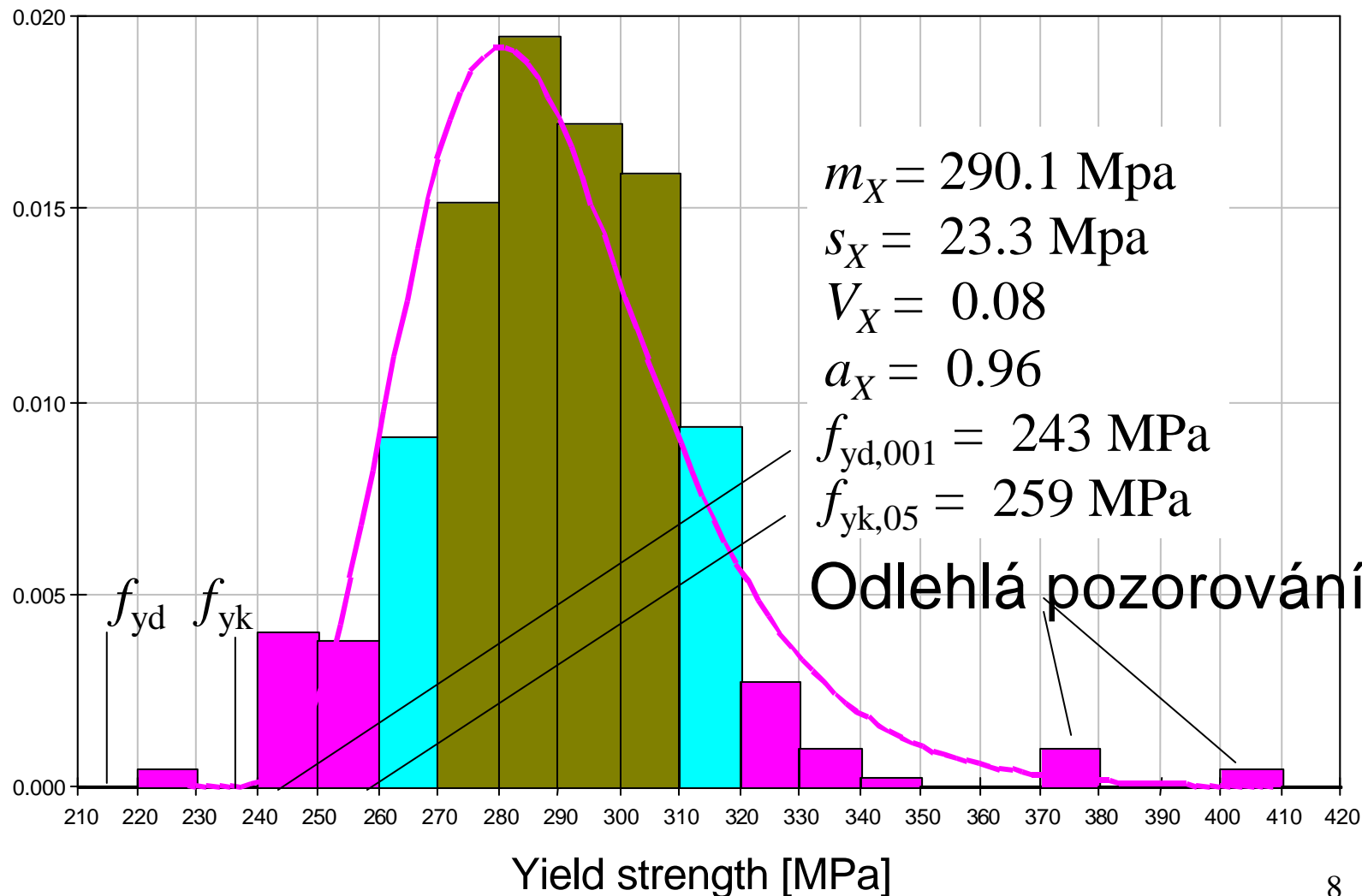

Fig. 1.3 A Farmer's Story.

Mez kluzu pro S 235 – 792 měření

Relative frequency

Density Plot (Shifted Lognormal) - [A1_792]

Spolehlivost

• **Spolehlivost** - vlastnost (pravdepodobnost) konstrukce plnit predpokládané funkce během stanovené doby životnosti za určitých podmínek.

- spolehlivost - pravdepodobnost poruchy p_f
- funkce - požadavky
- doba životnosti T
- určité podmínky

• **Pravdepodobnost poruchy P_f je**

nejdůležitější a objektivní míra spolehlivosti konstrukce

$$P_f < P_{f,t} ; b > b_t \quad \beta = -\Phi_N^{-1}(P_f)$$

Vztah mezi P_f a b

P_f	10^{-1}	10^{-2}	10^{-3}	10^{-4}	10^{-5}	10^{-6}	10^{-7}
b	1,28	2,32	3,09	3,72	4,27	4,75	5,20

Smerná pravdepodobnosť

Pro životnosť 50 let: $P_{f,t} \sim 10^{-4}$, $b \sim 3,8$

Pocet úmrtí za

Činnosť/príčina	1 h. a 10^8 o.,	50 let a 1 o.
Horolezectví	2700	(>1,0)
Letecká doprava	120	0,5
Automobilová doprava	56	0,25
Výstavba	7,7	0,033
Prumyslová výroba	2,0	0,0088
Zrúcení konstrukcie	0,002	0,0000009

Diferenciace spolehlivosti v EN a ISO

Klasifikace spolehlivosti v EN 1990

Trídy spolehliv.	Nebezpečí ztráty života ekonomické, sociální a ekologické škody	Index spolehliv. b		Příklady budov a inženýrských staveb
		b_t for $T_a=$ 1 year	b_t for $T_d=$ 50 years	
3 –	Vysoké	5,2	4,3	Mosty, veřejné budovy
2 –	Střední	4,7	3,8	Obytné a kancelářské budovy
1 –	Nízké	4,2	3,3	Zemědělské budovy, skleníky

Smerné hodnoty indexu spolehlivosti b_t v ISO 2394

Relativní cena opatření na zvýšení spolehlivosti	Následky poruchy			
	malé	mírné	střední	velké
Velká	0	1,5	2,3	3,1
Střední	1,3	2,3	3,1	3,8
Malá	2,3	3,1	3,8	4,3

Základní a výsledné velicity

- Základní velicity:

- zatížení F
- materiálové vlastnosti f
- rozmery a

- Výsledné velicity

- odolnost konstrukce R
- účinek zatížení E

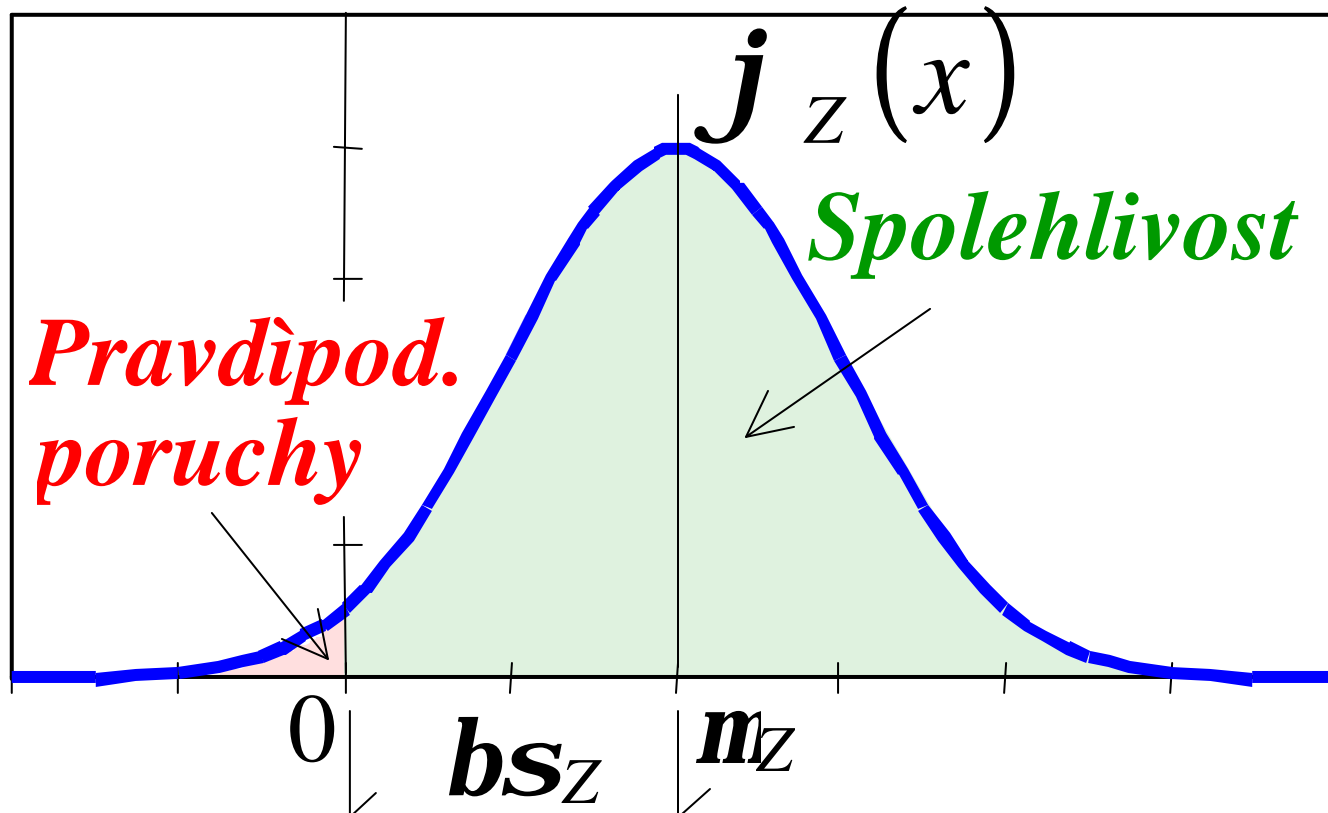
• Podmínka spolehlivosti P reserva Z

$$E < R \quad \text{P} \quad Z = R - E$$

Reserva spolehlivosti $Z = R - E > 0$

$$m_Z = m_R - m_E, \quad s_Z^2 = s_R^2 + s_E^2$$

Index spolehlivosti: $b = m_Z / s_Z$

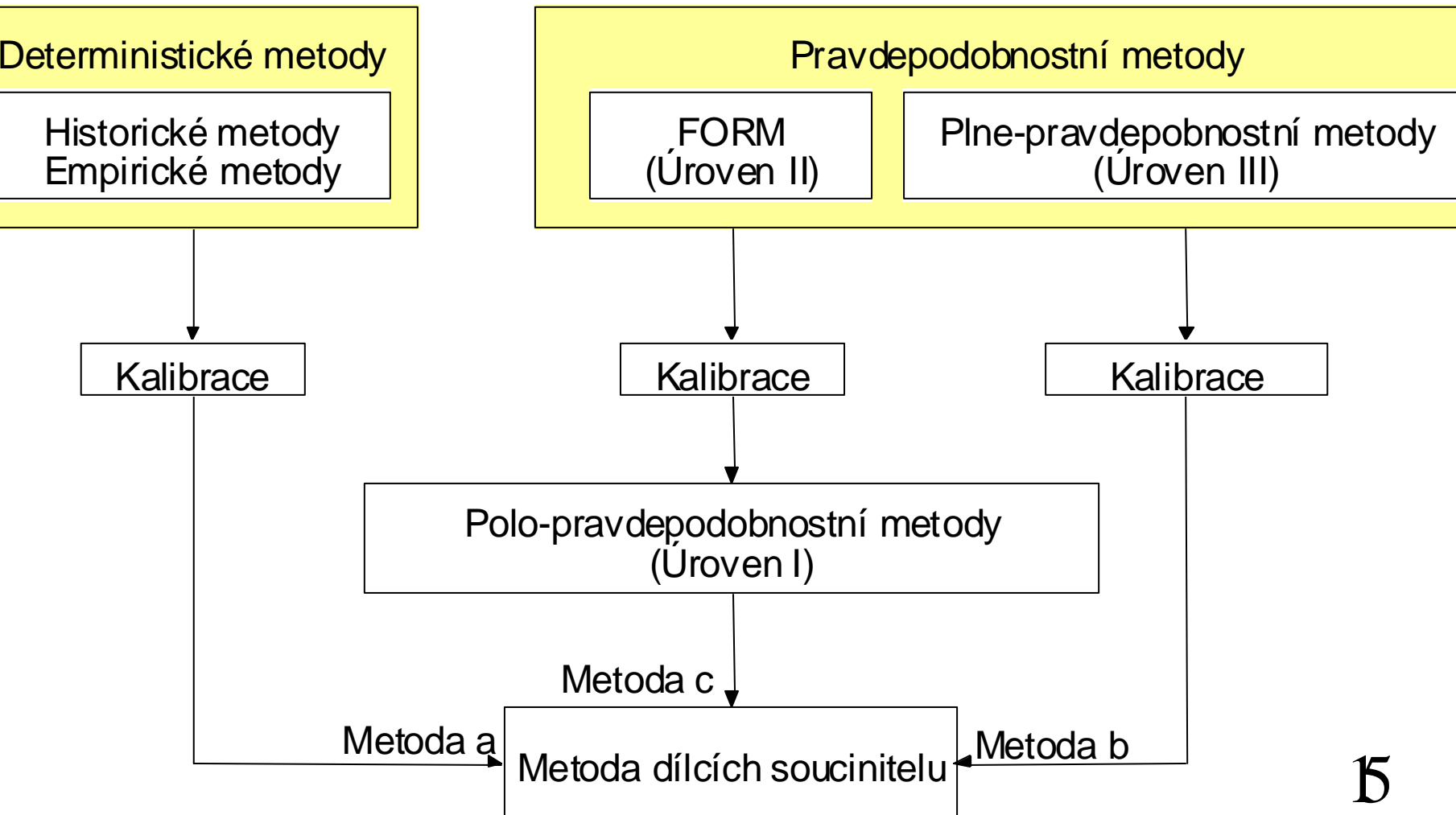

Metody overování spolehlivosti

- Historické a empirické metody
- Dovolená namáhání
- Stupen bezpečnosti
- Metoda dílcích soucinitelu
- Pravděpodobnostní metody
- Rizikové inženýrství

Zvyšuje se náročnost výpočtu

Návaznost metod overování spolehlivosti

Základy metody dílcích součinitelů

Charakteristické hodnoty:

- zatížení: F_k (horní kvantil = $F_{0,98}$)
- vlastností materiálu: f_k (dolní kvantil = $f_{0,05}$)
- rozmeru a_k (nominální hodnoty = a_{nom})

Návrhové hodnoty:

- zatížení $F_d = \mathbf{g}_F \mathbf{y}_i F_k$
- vlast. materiálu $f_d = f_k / \mathbf{g}_M$
- rozmeru $a_d = a_k \pm \Delta a, \Delta a \approx 0$

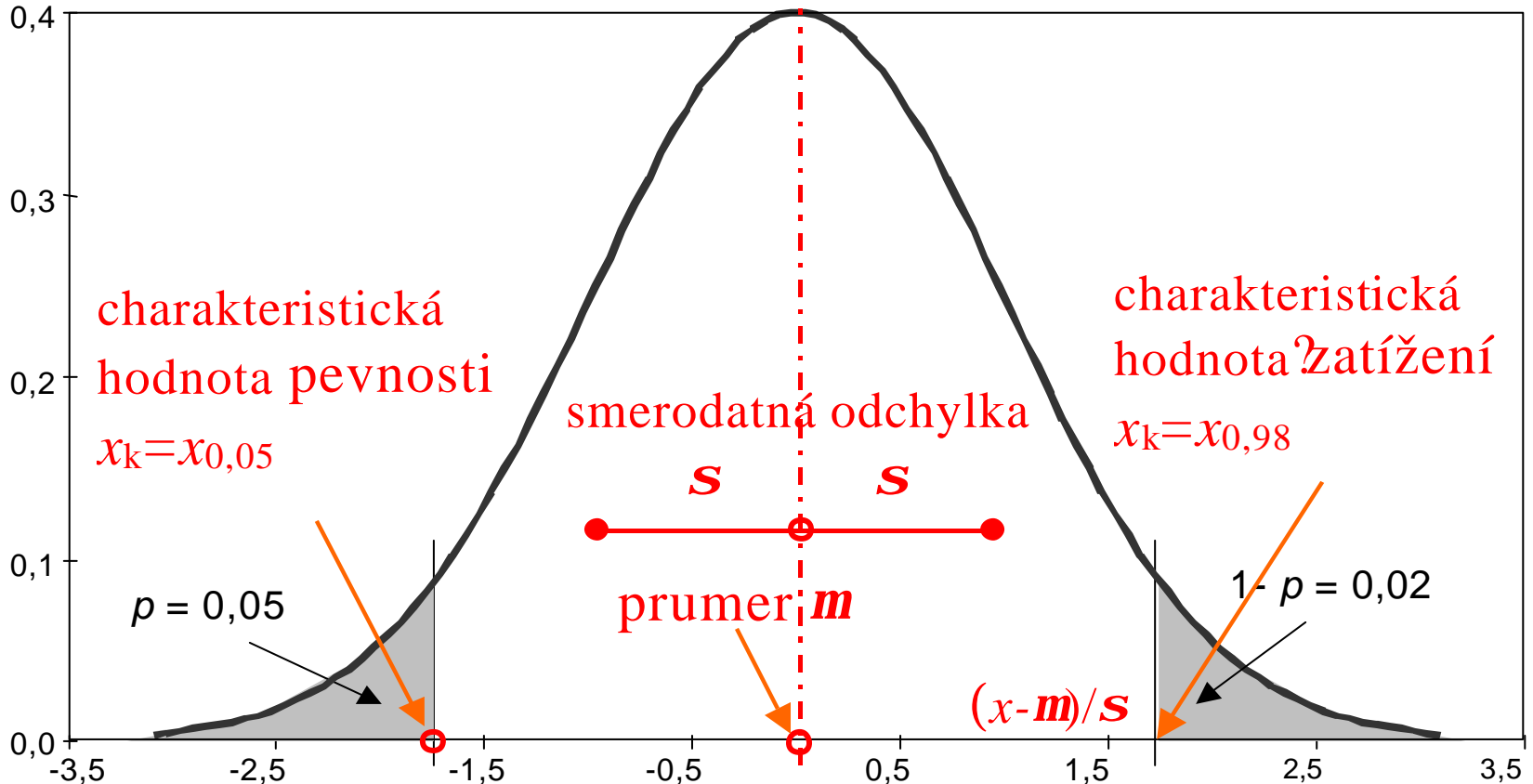
$\mathbf{g}_F, \mathbf{g}_M, \mathbf{y}_i$ jsou závislé na úrovni spolehlivosti $\mathbf{b}$

Podmínka spolehlivosti: $E_d(F_d, f_d, a_d) < R_d(F_d, f_d, a_d)$

Príklad: $E_d = \mathbf{g}_G G_k + \mathbf{g}_Q Q_k < R_d = A f_{yk} / \mathbf{g}_M$

Charakteristické hodnoty

Hustota pravděpodobnosti $\varphi(x)$ pevnosti nebo zatížení X

Príklad náhodné velicíny X s normálním rozdelením

Charakteristické hodnoty nejsou zpravidla průmerné hodnoty.
Pro běžné materiály a zatížení jsou uvedeny v predpisech. 18

Klasifikace zatížení

Stálá

G

Promenná

Q

Mimorádná

A

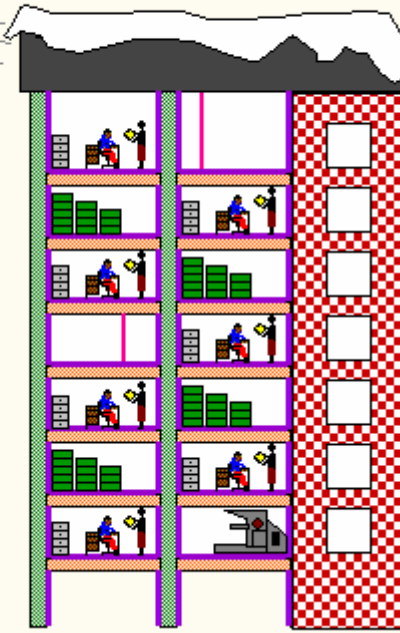
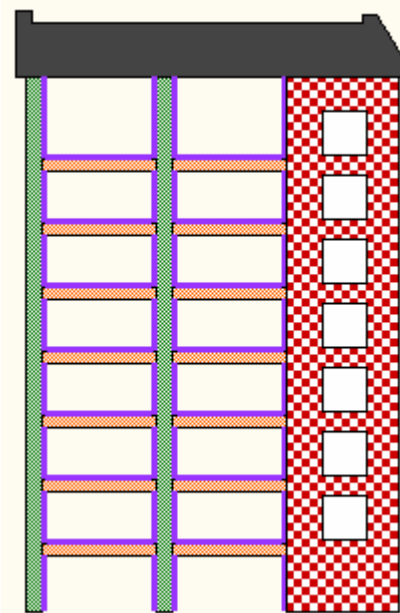
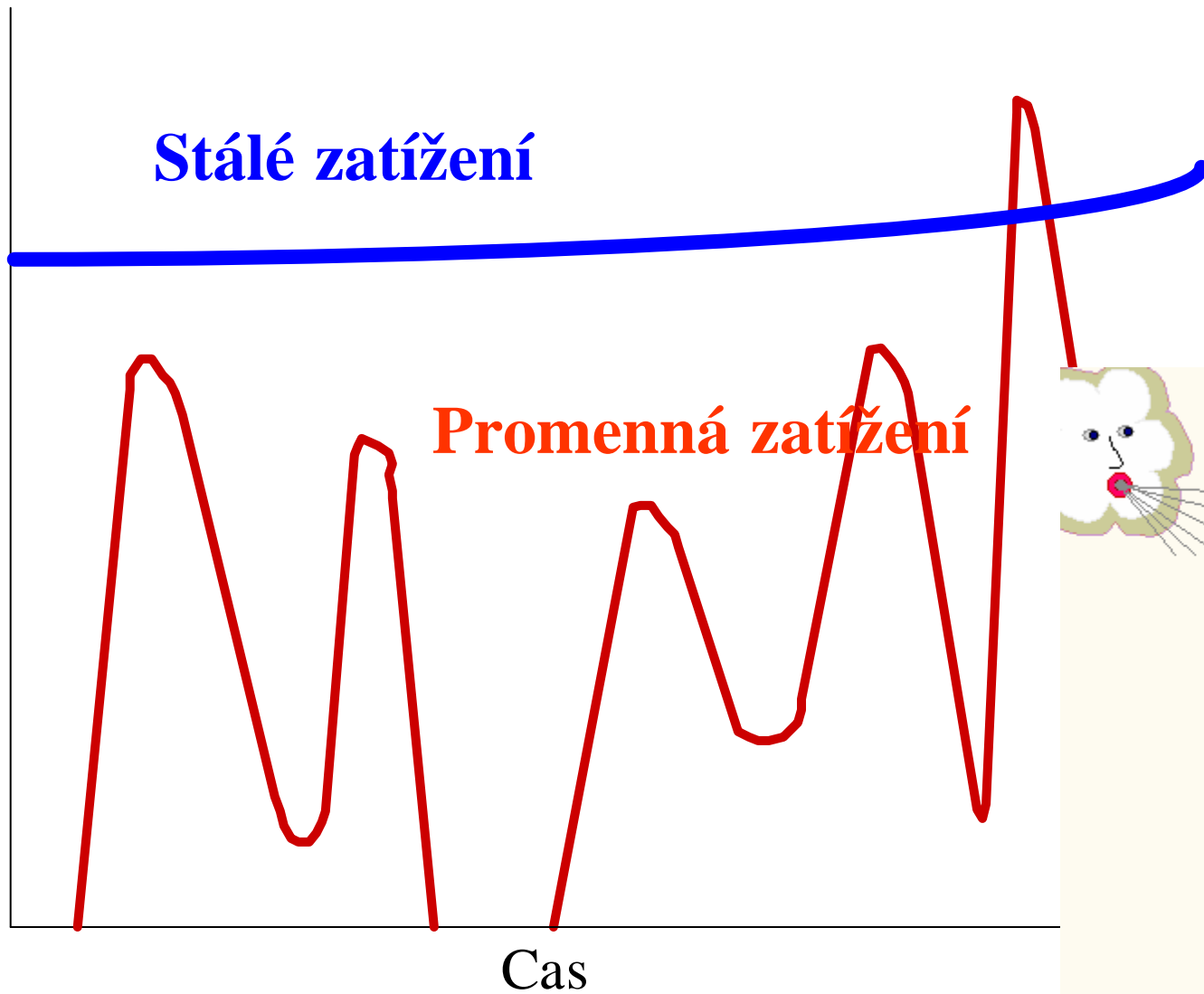
-
- Vlastní tíha, pevne zabudované součásti
  - Predpetí
  - Zatížení vodou a zeminou
  - Neprímá zatížení, napr. od sedání základu

- Užitná zatížení
- Sníh
- Vítr
- Neprímá zatížení, napr. od teploty

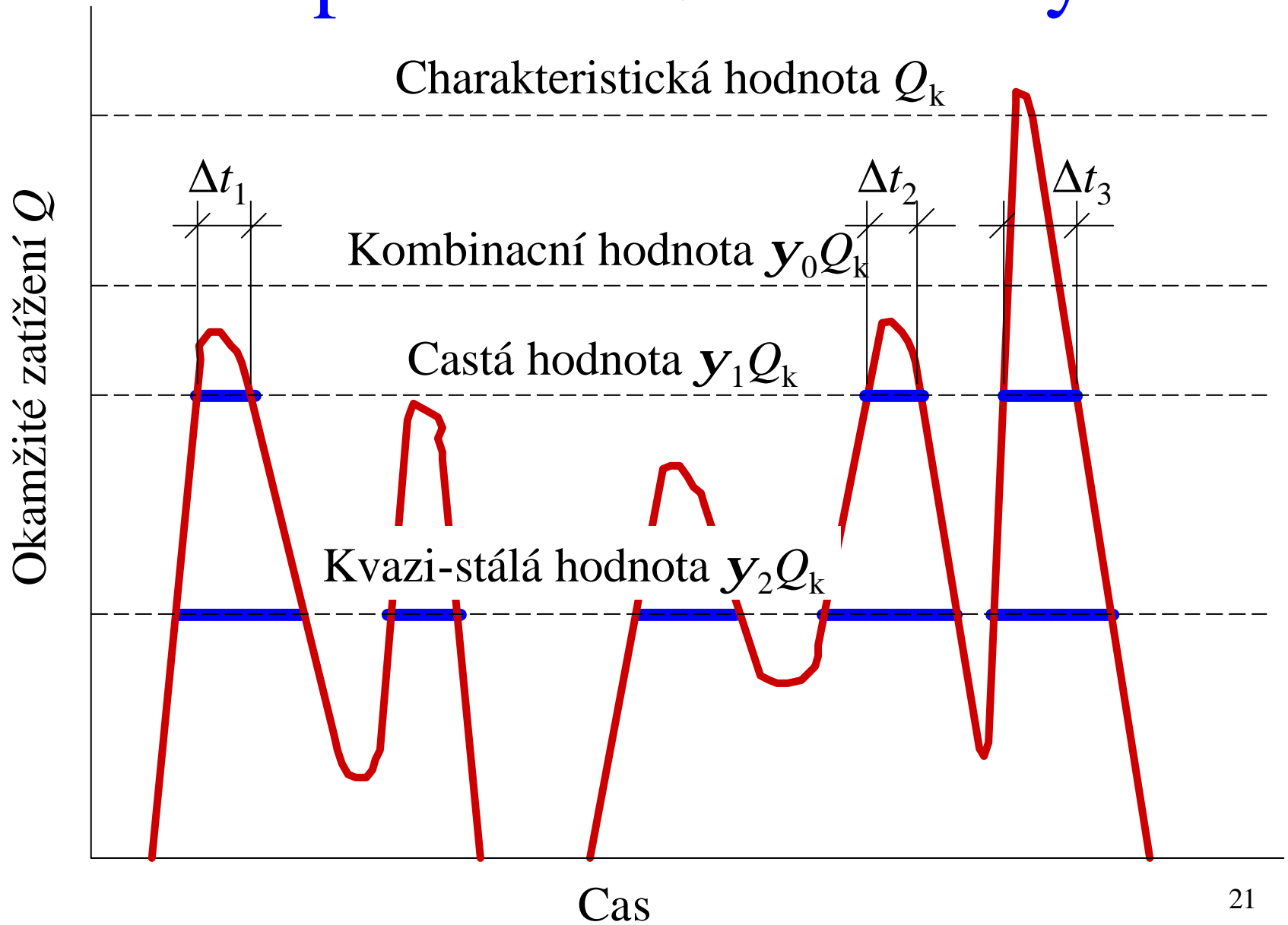
- Výbuch
- Požár
- Náráz vozidel

Stálé a promenné zatížení

Okamžité zatížení

Representativní hodnoty

Reprezentativní hodnoty promenných zatížení

Kombinací hodnota $y_0 Q_k$

- redukováná pravděpodobnost výskytu
neprůznivých hodnot několika nezávislých zatížení

Častá hodnota $y_1 Q_k$

- celková doba je 0.01 referenční doby

Kvazistálá hodnota $y_2 Q_k$

- celková doba je 0.5 referenční doby

Soucinitele y_i

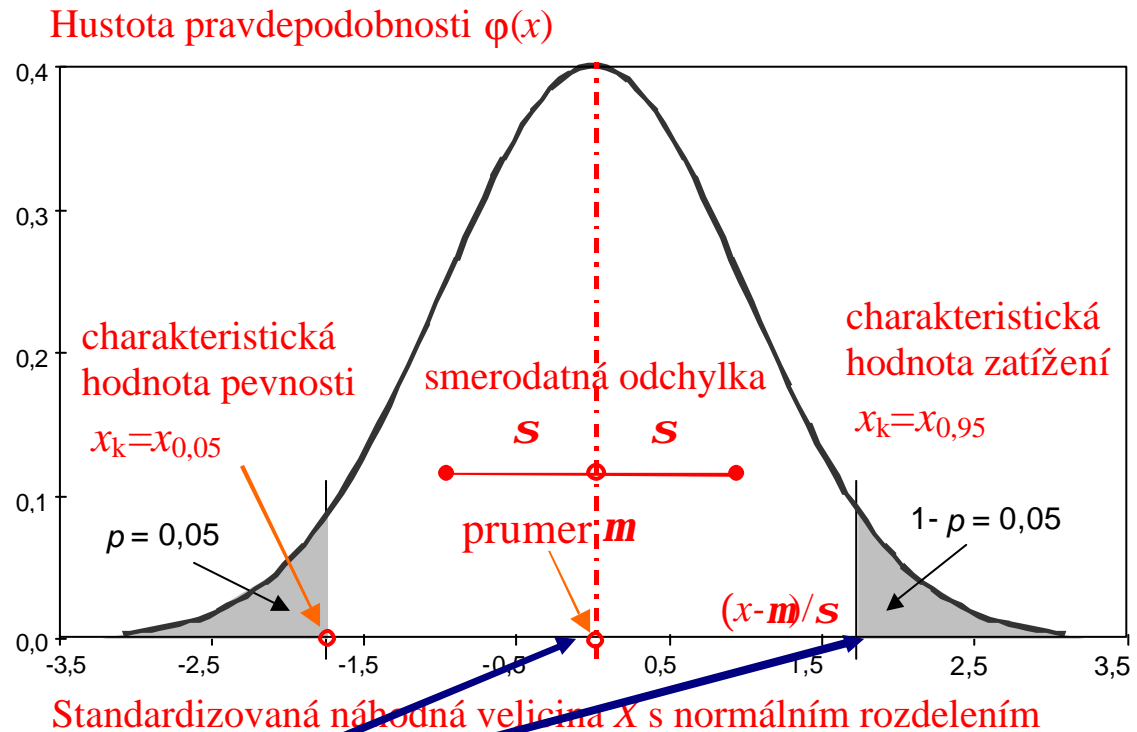
EN 1991-1-1, 2002, tabulka A.1.1

Zatížení	y_0	y_1	y_2
Užitné A, B	0,7	0,5	0,3
Užitné C, D	0,7	0,5	0,6
Užitné E	1,0	0,9	0,8
Sníh	0,7	0,5	0,2
Vítr	0,6	0,2	0,0
Teplota	0,6	0,5	0,0

Návrhové hodnoty zatížení

Zatížení jsou náhodné veličiny, které se označují symboly

F : G, Q, P, g, q, p

Charakteristické hodnoty F_k : $G_k, Q_k, P_k, g_k, q_k, p_k$

Návrhové hodnoty obecně $F_d = g_F F_k$

Návrhové hodnoty stálých zatížení: $G_d = g_G G_k$

- promenných zatížení: $Q_d = g_Q Q_k$ nebo $Q_d = g_Q y_i Q_k = g_Q Q_{rep}$

kde $Q_{rep} = y_i Q_k$ označuje reprezentativní hodnotu Q

Kombinace zatížení v EN 1990

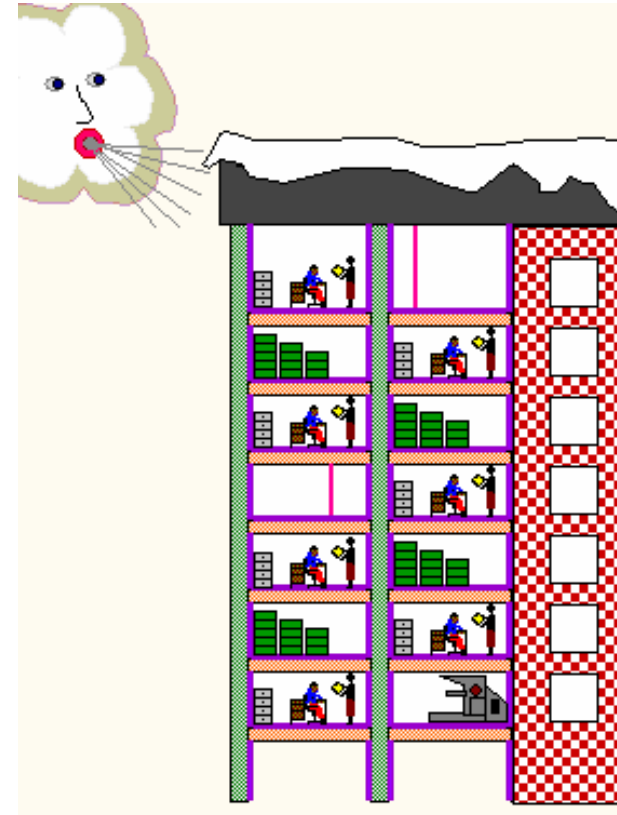
EN 1990, 2002

Únosnost:

EQU - rovnováha	(6.7)
STR, GEO - konstrukce	(6.10)
Mimorádné kombinace	(6.11)
FAT - únava	

Použitelnost:

charakteristická - nevratné	(6.14)
castá - vratné	(6.15)
kvazi-stálá - dlouhodobé	(6.16)

Kombinace pro mezní stavy únosnosti

- Trvalá a prechodná návrhová situace - základní k.

$$\sum_{j \geq 1} \mathbf{g}_{Gj} G_{kj} + \mathbf{g}_P P_k + \mathbf{g}_{Q1} Q_{k1} + \sum_{i > 1} \mathbf{g}_{Qi} \mathbf{y}_{0i} Q_{ki} \quad (6.10)$$

- nebo $\sum_{j \geq 1} \mathbf{g}_{Gj} G_{kj} + \mathbf{g}_P P_k + \sum_{i \geq 1} \mathbf{g}_{Qi} \mathbf{y}_{0i} Q_{ki} \quad (6.10a)$

$$\sum_{j \geq 1} \mathbf{x}_j \mathbf{g}_{Gj} G_{kj} + \mathbf{g}_P P_k + \mathbf{g}_{Q1} Q_{k1} + \sum_{i > 1} \mathbf{g}_{Qi} \mathbf{y}_{0i} Q_{ki} \quad (6.10b)$$

- Mimorádná návrhová situace

$$\sum_{j \geq 1} \mathbf{g}_{Gj} G_{kj} + \mathbf{g}_{PA} P_k + A_d + (\mathbf{y}_{11} \text{ nebo } \mathbf{y}_{21}) Q_{k1} + \sum_{i > 1} \mathbf{y}_{2i} Q_{ki} \quad (6.11b)$$

- Seizmická návrhová situace

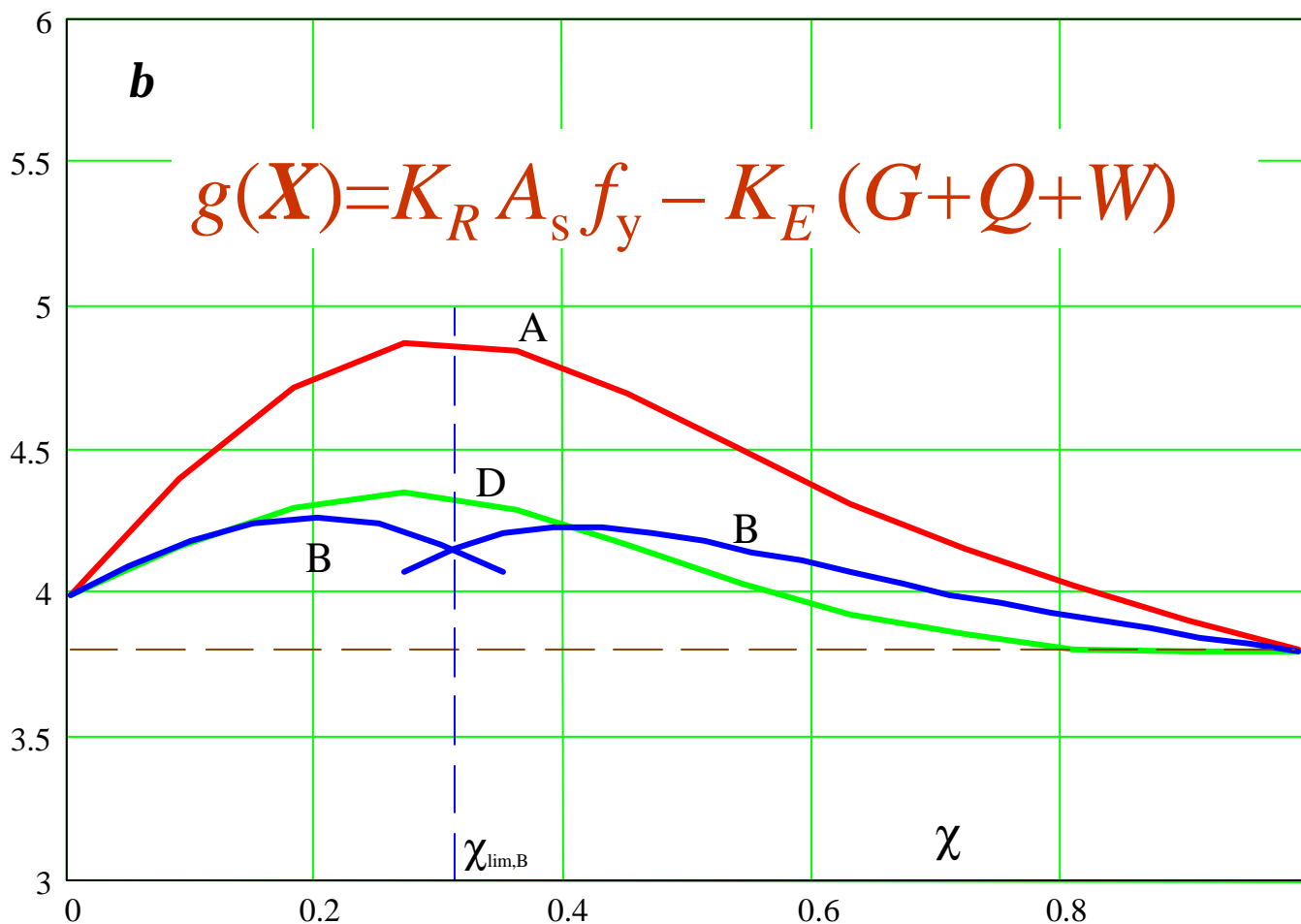
$$\sum_{j \geq 1} \mathbf{g}_{Gj} G_{kj} + P_k + \mathbf{g}_I A_{Ed} + \sum_{i \geq 1} \mathbf{y}_{2i} Q_{ki} \quad (6.12b)$$

Součinitele g_G a g_Q

EN 1990, 2002, tabulky A.1.2

Mezní stav	Účinek zatížení	g_G	g_Q
A-EQU	Nepríznivý	1,10	1,50
	Príznivý	0,90	0,00
B-STR/GEO	Nepríznivý	1,35	1,50
	Príznivý	1,00	0,00
C-STR/GEO	Nepríznivý	1,00	1,30
	Príznivý	1,00	0,00

Spolehlivost ocelového prvku

A, B označují kombinace podle EN 1990 ($g_G = 1,35$, $g_Q = 1,5$), D kombinaci A se součinitelem $g_Q = 1 + 0,5c$, $c = Q_k / (G_k + Q_k)$.

Kombinace pro mezní stavy použitelnosti

- Vyjímecná (charakteristická) - trvalé zmeny

$$\sum_{j \geq 1} G_{kj} + P_k + Q_{k1} + \sum_{i > 1} y_{0i} Q_{ki} \quad (6.14)$$

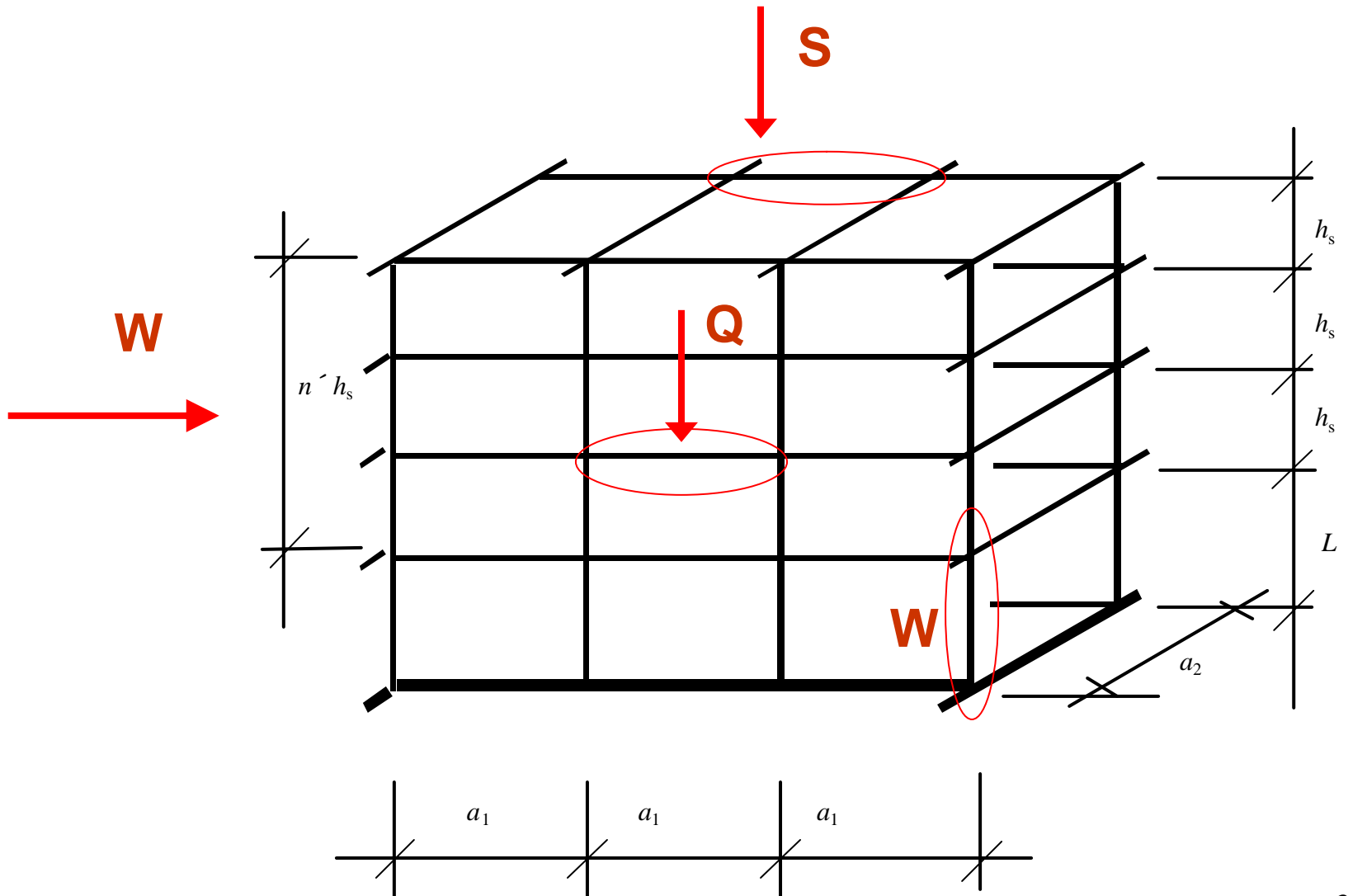
- Castá kombinace - lokální účinky

$$\sum_{j \geq 1} G_{kj} + P_k + y_{11} Q_{k1} + \sum_{i > 1} y_{2i} Q_{ki} \quad (6.15)$$

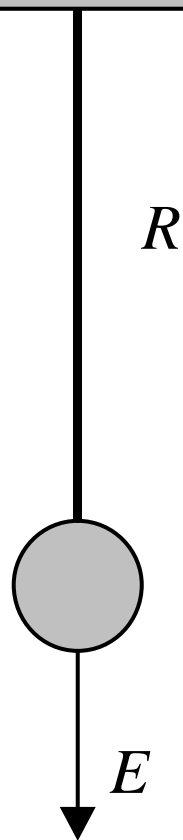
- Kvazistálá kombinace - dlouhodobé účinky

$$\sum_{j \geq 1} G_{kj} + P_k + \sum_{i \geq 1} y_{2i} Q_{ki} \quad (6.17)$$

Hlavní zatížení

Príklad ocelového táhla

Úcinek zatížení

Odolnosť

Obecne

$$E = G + Q$$

$$R = A f_y$$

Návrhové
hodnoty

A: $E_d = g_G G_k + g_Q Q_k$

$$R_d = A f_{yk} / g_M = A f_{yd}$$

B: $E_d > x g_G G_k + g_Q Q_k$
 $> g_G G_k + y_0 g_Q Q_k$

Návrh plochy A

$$E_d < R_d$$

$$A > E_d / f_{yd}$$

Príklad: $g_G = 1,35$, $g_Q = 1,5$, $\xi = 0,85$, $y_0 = 0,7$, $g_M = 1,10$

$G_k = 0,6$ MN, $Q_k = 0,4$ MN, $G_k + Q_k = 1,0$ MN

$f_{yk} = 235$ MPa, $f_{yd} = f_{yk} / g_M = 214$ MPa

A: $E_d = 1,35 \times 0,6 + 1,5 \times 0,4 = 1,41$ MN

B: $E_d = 1,35 \cdot 0,6 + 0,7 \times 1,5 \times 0,4 = 1,23$ MN

A: $A > 1,41 / 214 = 0,00659$ m²

B: $A > 1,23 / 214 = 0,00574$ m² (= $0,87 \times 0,00659$)

Návrh geotechnických prvku

EN 1990, 2002, tabulky A.1.2 (B) a (C)

Postup 1. - oddelene soubor B a C pro geotechnické a konstrukční zatížení, obvykle při overování

- konstrukce podle souboru B
- základu podle souboru C

Postup 2. - geotechnické i konstrukční zatížení podle B

NA: stabilita svahu

Postup 3. - geotechnické zatížení podle souboru C

- zatížení od konstrukce podle souboru B

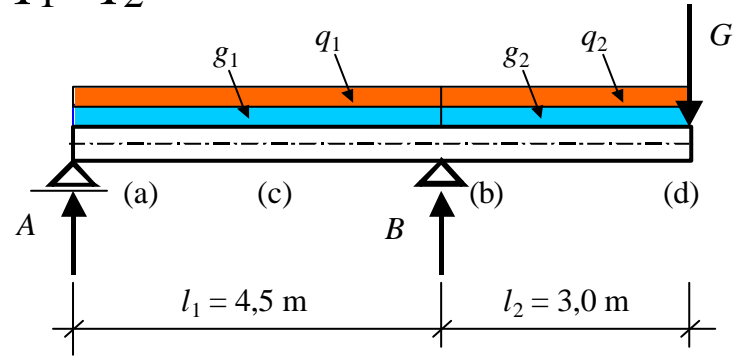
NA: plošné základy, zemní tlak

NA: piloty podle EN 1997-1

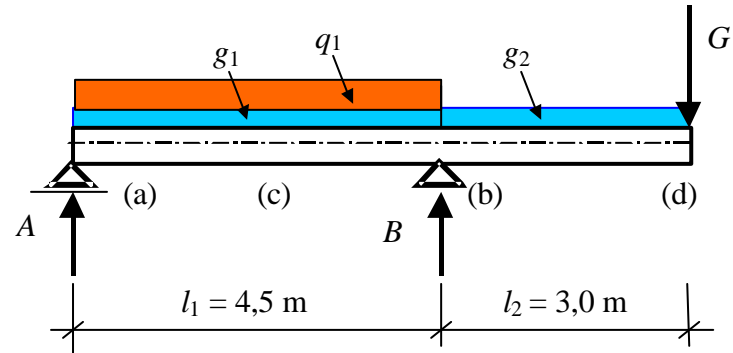
Konzolový nosník

Zatížení g_1, g_2, q_1, q_2, G

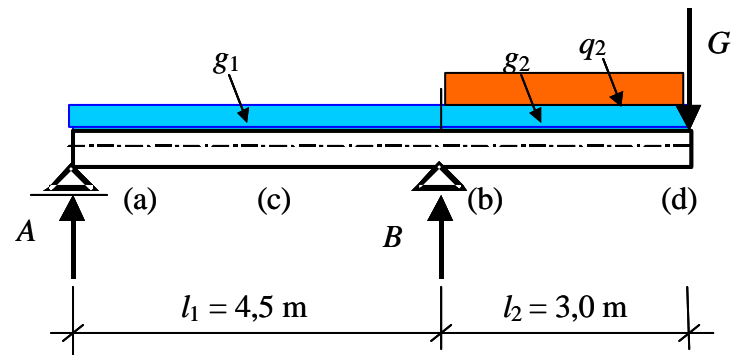
Maximální moment v (b) a reakce B

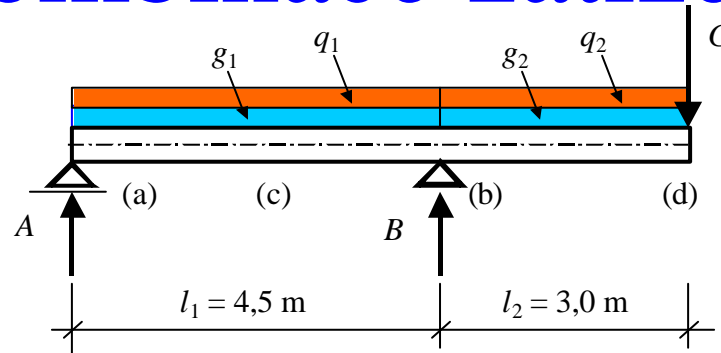
Maximální moment v (c)

Statická rovnováha
(minimální reakce A)

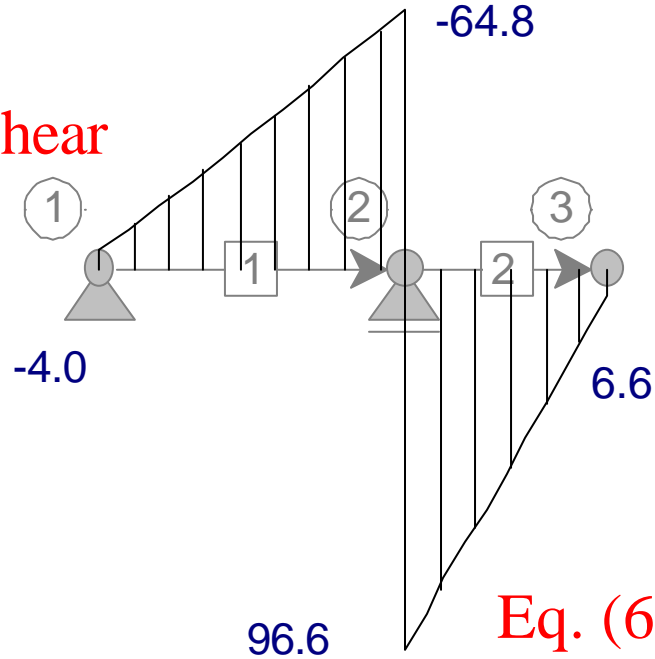
Kombinace zatížení

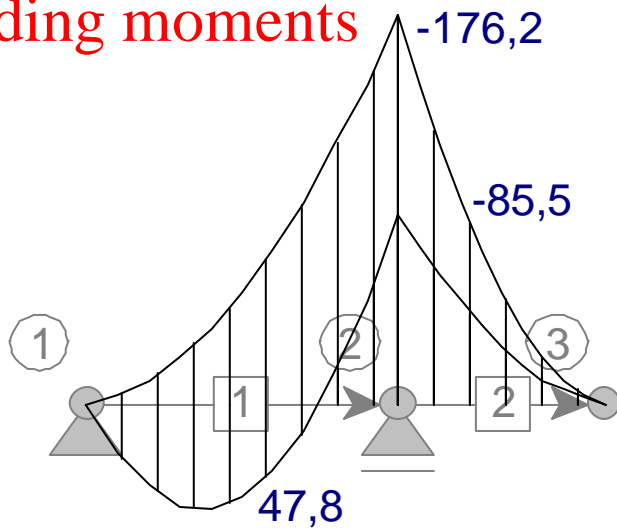
Load case	Limit state	Action				
		g_1	g_2	q_1	q_2	G
1	Equilibrium, eq. (6.7)	0,90	1,10	-	1,50	1,10
2	Ultimate, eq. (6.10)	1,35	1,00	1,50	-	1,00
3	Ultimate, eq. (6.10)	1,00	1,35	-	1,50	1,35
4	Ultimate, eq. (6.10)	1,35	1,35	1,50	1,50	1,35
5	Ultimate, eq. (6.10a)	1,35	1,00	$1,50 \times 0,7$	-	1,00
6	Ultimate, eq. (6.10b)	$0,85 \times 1,35$	1,00	1,50	-	1,00
7	Ultimate, eq. (6.10a)	1,00	1,35	-	$1,50 \times 0,7$	1,35
8	Ultimate, eq. (6.10b)	1,00	$0,85 \times 1,35$	-	1,50	$0,85 \times 1,35$
9	Serviceability, eq. (6.14)	1,00	1,00	1,00	-	1,00
10	Serviceability, eq. (6.14)	1,00	1,00	-	1,00	1,00
11	Serviceability, eq. (6.15)	1,00	1,00	$1,00 \times 0,5$	-	1,00
12	Serviceability, eq. (6.15)	1,00	1,00	-	$1,00 \times 0,5$	1,00
13	Serviceability, eq. (6.16)	1,00	1,00	$1,00 \times 0,3$	-	1,00
14	Serviceability, eq. (6.16)	1,00	1,00	-	$1,00 \times 0,3$	1,00

Úcinek zatížení

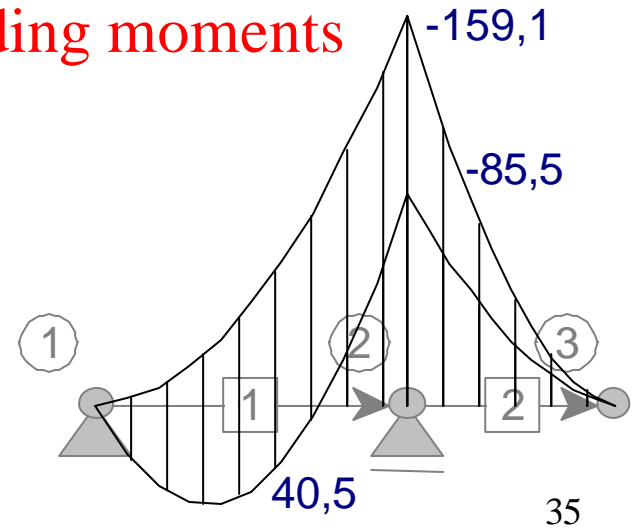
Eq(6.7) - shear

Eq. (6.10)
bending moments

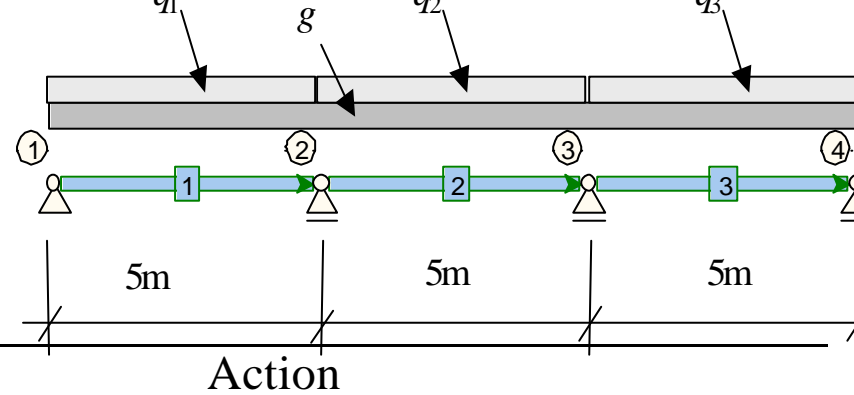
Eq. (6.10a) and (6.10b)
bending moments

Závěry

- Metoda dílcích součinitelu je nejdokonalejší operativní metoda navrhování
- Pravděpodobnostní metody umožňují porovnávání, zobecňování a další zdokonalování
- Dosud je spolehlivost prvku z různých materiálu značně nevyrovnaná
- Další kalibrace součinitelu spolehlivosti jsou potřebné
- Ve zvláštních případech je možno aplikovat pravděpodobnostní postupy

Spojitéy nosník - únosnost

Load case	Limit state	Action			
		g	q_1	q_2	q_3
0	Ultimate, eq. (6.10)	1,35	0	0	0
1	Ultimate, eq. (6.10)	1,35	1,50	0	0
2	Ultimate, eq. (6.10)	1,35	1,50	1,50	0
3	Ultimate, eq. (6.10)	1,35	1,50	0	1,50
4	Ultimate, eq. (6.10)	1,35	1,50	1,50	1,50
5	Ultimate, eq. (6.10)	1,35	0	1,50	0
6	Ultimate, eq. (6.10)	1,35	0	1,50	1,50
7	Ultimate, eq. (6.10)	1,00	0	0	0
8	Ultimate, eq. (6.10)	1,00	1,50	0	0
9	Ultimate, eq. (6.10)	1,00	1,50	1,50	0
10	Ultimate, eq. (6.10)	1,00	1,50	0	1,50
11	Ultimate, eq. (6.10)	1,00	1,50	1,50	1,50
12	Ultimate, eq. (6.10)	1,00	0	1,50	0
13	Ultimate, eq. (6.10)	1,00	0	1,50	1,50
14	Ultimate, eq. (6.10)	1,00	0	0	1,50

Spojitéý nosník - použitelnost

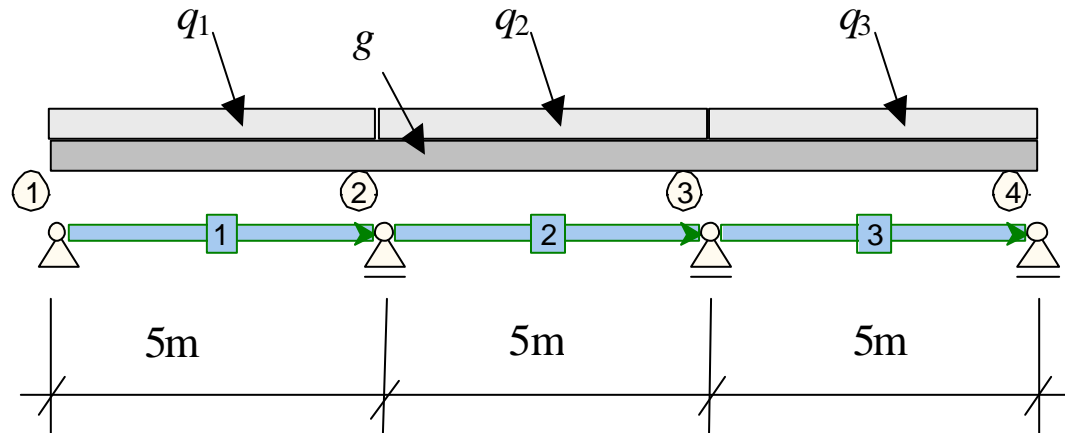
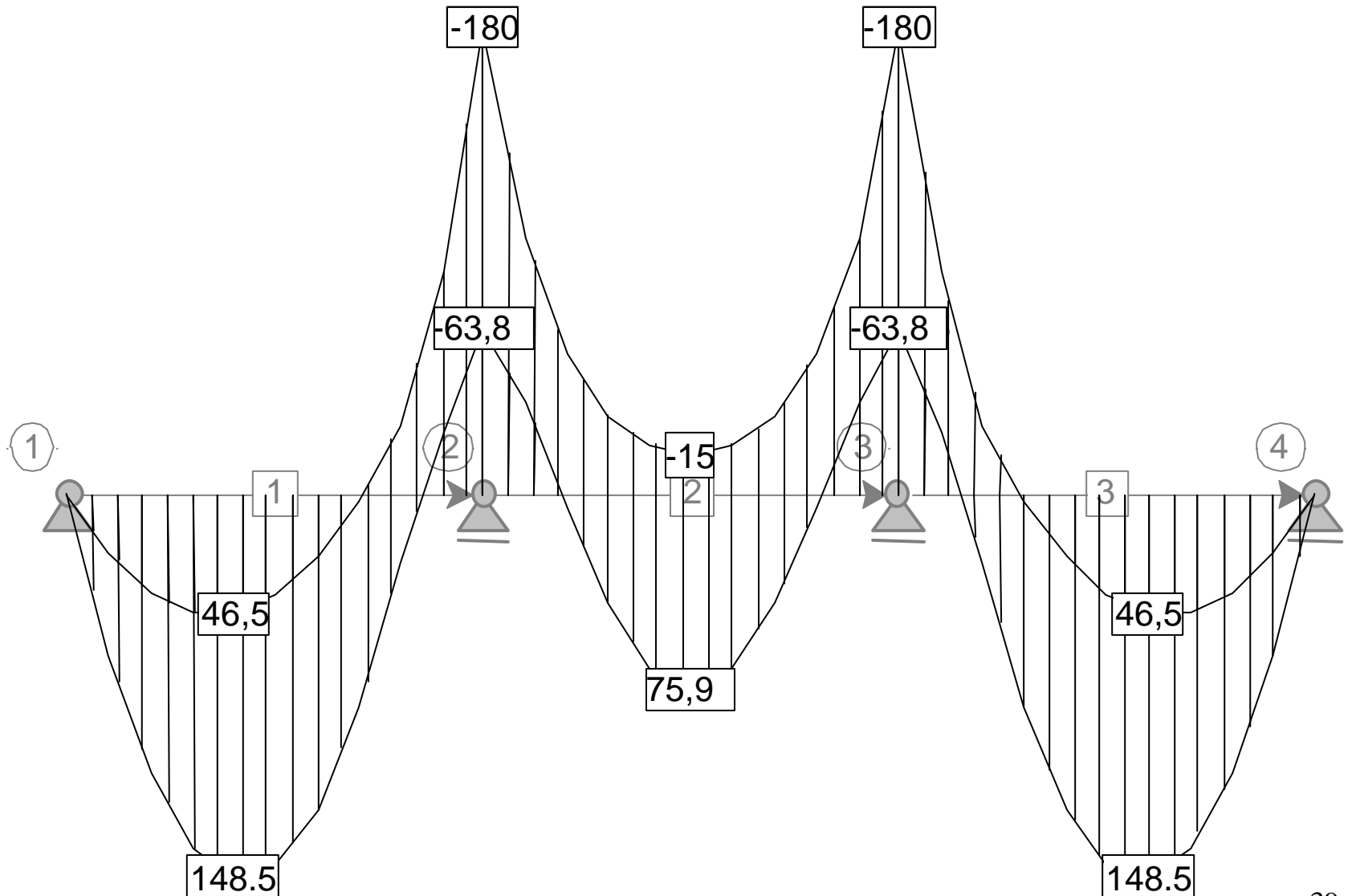

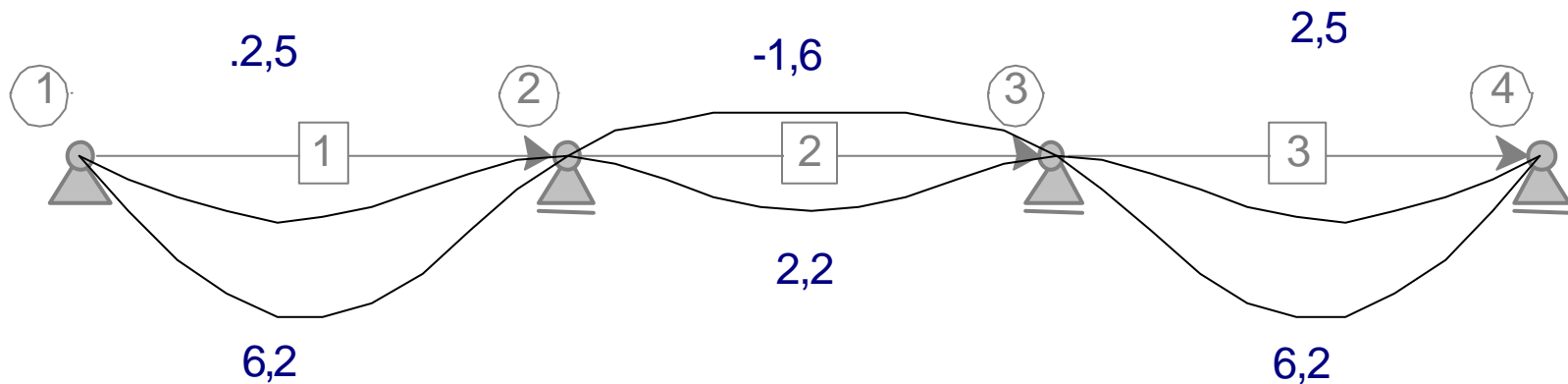
Table 5.2b. Load cases and appropriate factors ($g \times y$) for serviceability limit states.

Load case	Limit state	Action			
		g	q_1	q_2	q_3
	Serviceability, eq. (6.14)	1,00	1,00	-	1,00
	Serviceability, eq. (6.14)	1,00	-	1,00	-
	Serviceability, eq. (6.17)	1,00	$1,00 \times 0,3$	-	$1,00 \times 0,3$
	Serviceability, eq. (6.17)	1,00	-	$1,00 \times 0,3$	-

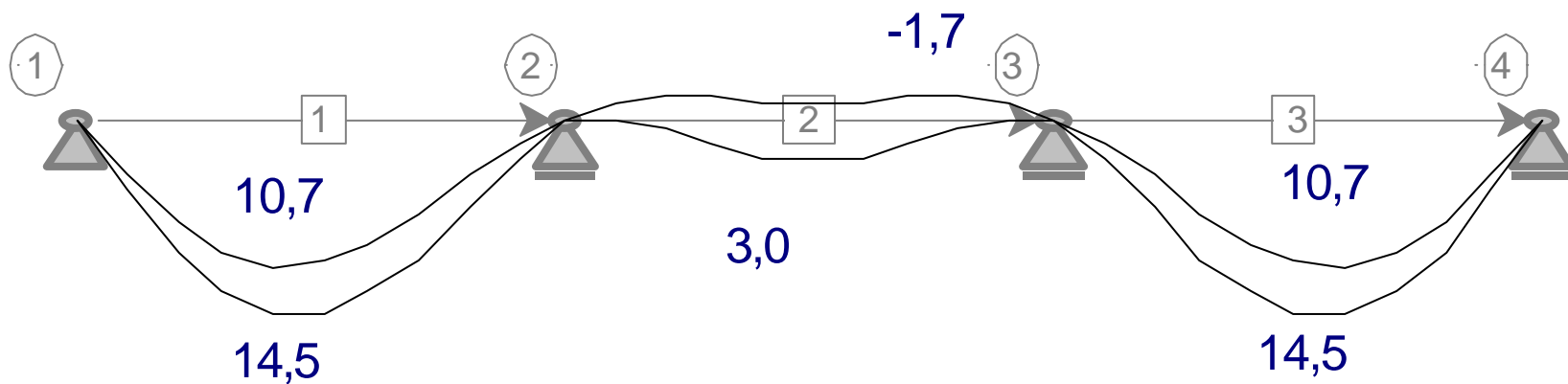
Ohybový moment

Pretvorení

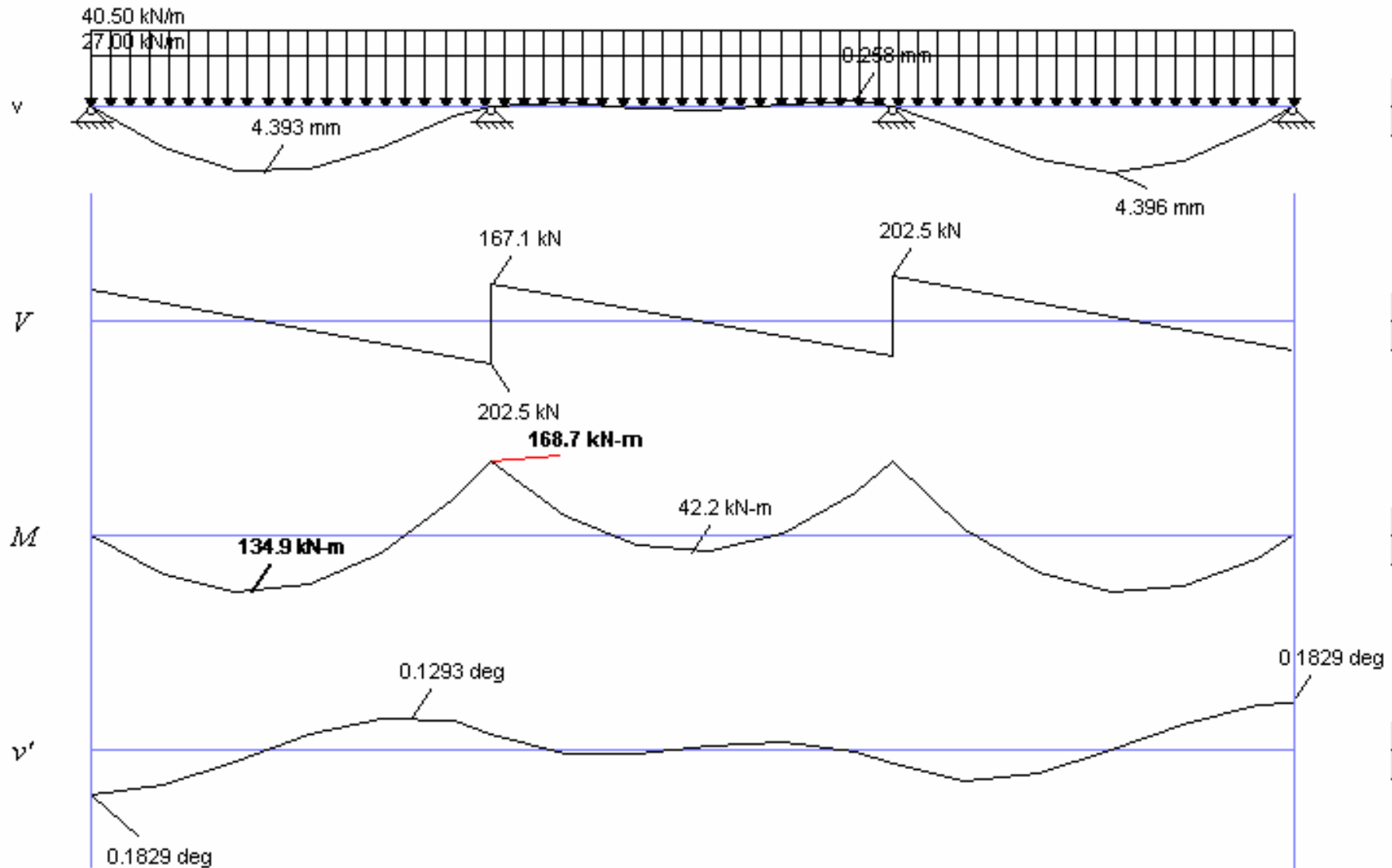

Zatežovací případy 1 a 2

Zatežovací případy 3 a 4

Lineární řešení a redistribuce

Redistribuce

